

Türkiye - Sovyet sosyalist cümhuriyetleri ittihadı arasında münakid demiryollar mukavelenamesinin 21 nci maddesinin 2 nci fıkrasının tadiline dair kanun lâyihası ve Hariciye ve Nafia encümenleri mazbataları (1/215)

T. C.

Başvekkâlet

Kararlar müdürlüğü

Sayı : 6/3570

4 - VII - 1939

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Türkiye Cümhuriyeti ile Sovyet Sosyalist Cümhuriyetleri İttihadı arasında münakid Demiryollar mukavelenamesinin 21 nci maddesinin 2 nci fıkrasının tadili hakkında Hariciye vekillüğince 27 - 6 - 1939 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil

Dr. E. Saydam

Esbabı mucibe mazbatası

Türkiye ile Sovyet Rusya arasında Tifliste münakid 9 temmuz 1922 tarihli Demiryollar mukavelenamesinin 21 nci maddesinde ve Devlet demiryollarımızla Sovyet Münakalât Halk Komiserliği arasında tanzim olunan Hudud nakliyatına aid itilâfnamenin 15 nci maddesinde Demiryolu personelinin bir sene müddetle ellerine verilecek konsoloslukça tescil edilmiş fotoğraflı hüviyet varakaları ile Türk - Sovyet hududunu geçebileceklerine dair bulunan ahkâmın, Karsdaki Sovyet konsolosluğunun lâğvi üzerine, tatbiki kıymeti kalmamasından, yukarıda mezkûr ahkâmın tadili Sovyet Büyük elçiliği tarafından talep edilmişti.

Nafia vekâletile cereyan eden muhabere neticesinde, Devlet demiryolları ile Emniyet Umum Müdürlüğünün de muvafakati alınarak, 9 temmuz 1922 tarihli Demiryollar mukavelenamesinin 21 nci maddesinin 2 nci fıkrasının yeni bir şekle ifrağı takarrür eylemiş ve bu hususta 30 - III - 1939 tarih ve 10671 sayılı Yüksek Vekiller Heyeti kararile vekâletimize salâhiyet verilmişti.

Bahise mevzu olan Demiryollar mukavelenamesinin 21 nci maddesinin 2 nci fıkrası aşağıda yazılıdır:

«Türk hududu ile Gümrü mevkiî arasındaki trenlerin müstahdemini ile diğer taraf hatlarına geçen edevatı müteharrike ve vagonların muhafızları (memur - provodniks) mensub oldukları idareler tarafından muta ve diğer Taraf memurini şeb benderiyesine bir sene muteber ve meri olmak üzere alelfisul kaydedilmiş fotoğraflı hüviyet varakalarının ibrazı suretile seyahat edebilirler.»

5 haziran 1939 tarihinde Ankarada imza edilen muaddel şekil de aşağıda yazılıdır:

«Demiryol ve posta memurlarının Türkiye ve Sovyet hududlarından geçmelerine aid usul ve nizam Türkiye ve Kafkasya demiryolları arasında irtibat işlerine aid olarak yapılmış olan anlaşma ile tayin edilmiştir.»

İbn muaddel maddenin meriyet mevkiine girmesi için gereken muamelenin takemmül ettirilmesi hususunun Büyük Millet Meclisinin tasvib ve tasdikına bağlı bulunduğu arz olunur.

Hariciye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Hariciye encümeni
Esas No. 1/215
Karar No. 4

30 - XI - 1939

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cumhuriyeti ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri İttihadı arasında münakid demiryolları mukavelenamesinin 21 nci maddesinin ikinci fıkrasının tadili hakkında Hariciye vekilliğince hazırlanan ve İera Vekilleri Heyetince 27 - VI - 1939 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte encümenimize havale buyurulmakla tedkik ve mütalea olundu.

Türkiye ile Sovyet Rusya arasında mevcut 1922 tarihli demiryolları mukavelesinin 21 nci maddesinin ikinci fıkrasında demiryolu memurlarının hududdan geçmeleri hakkında derpiş edilen hükümler iki Hükümetin yekdiğeri memalinde bulundurdukları konsolosluklardan bir kısmının ilgası üzerine gayrikabili tatbik bir hale gelmiş ve bu işin tanzimi için yeni hü-

kümler tesbitine mecburiyet hasıl olmuştur. Bu vaziyetin islahı maksadile hazırlanmış olan ve 1922 tarihli demiryolları mukavelesinin 21 nci maddesinin ikinci fıkrasının tadilini istihdaf eden kanun lâyihası aynen kabul edilmiştir.

Havalesi veçhile Nafia encümenine tevdi bu yurulamak üzere Yüksek Reisliğe arz olunur.

Hariciye En. R.	M. M.	Kâtib
Erzincan	Konya	İstanbul
S. Arıkan	M. Göker	A. Ş. Esmer
Antalya	Bolu	Diyarbakır
Dr. Cemal Tanca	H. C. Çambel	Dr. Talî Öngören
Elâzığ	Erzurum	İzmir
P. A. Aykaç	P. Demirhan	Habil Mentese
	Tokad	
	N. Poronç	

Nafia encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Nafia encümeni
Esas No. 1/215
Karar No. 4

8 - XII - 1939

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cumhuriyeti ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri İttihadı arasında münakid demiryolları mukavelenamesinin 21 nci maddesinin 2 nci fıkrasının tadili hakkında Hariciye vekilliğince hazırlanan ve İera Vekilleri Heyeti Riyasetince 27 - VI - 1939 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası ve esbabı mucibesile Hariciye encümeni mazbatası Hariciye vekâleti ikinci daire umum müdürü Faik Hozar hazır olduğu halde okundu ve müzakere olundu :

Müzakere ve tedkik neticesinde keyfiyetin 9 temmuz 1922 tarihinde Türkiye ve Rusya Hükümetleri arasında yapılan demiryolları mukavelenamesinin 21 nci maddesinin tadili hakkında

5 - VI - 1939 tarihinde Ankarada yapılan anlaşma ve protokolün tasdikı olduğu görülmüş ve kanunun tadili mevzubahs olamayacağı neticesine varılmıştır. Ona göre Encümenimize yeniden 612 numaralı ve 13 nisan 1341 tarihli kanuna tek kanun lâyihası sureti hazırlanarak leffen takdim kılınmış olup keyfiyetin bir kere daha Hariciye encümenince tedkik ve müzakeresi muvafık olacağı mütaleasile Yüksek Reisliğe sunulur.

Nafia E. Reisi Na.	M. M.	Kâtib
Eskişehir	Eskişehir	Sivas
İzzet Arıkan	İzzet Arıkan	A. N. Demirağ
Atıyon K.	Ankara	Ankara
M. Gönenc	A. Bayraktar	E. Demirel

Çoruh A. R. Erem	Elazığ F. Z. Çiyiltepe	Eskişehir O. Işın	Niğde Halid Mengü	Tunceli Sami Erkman
Gaziantep Dr. Abdürrahman	Isparta Melek H. Özdamar	İzmir S. Epikmen	Urfa Razi Soyer	Urfa Şeref Uluğ
Manisa Ö. Erçin	Malatya M. Ş. Özpazarbaşı	Malatya V. Çınay		

Hariciye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Hariciye encümeni

2 - IV - 1940

Esas No. 1/215

Karar No. 28

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cumhuriyeti ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri İttihadı arasında münakid demiryolları mukavelenamesinin 21 nci maddesinin ikinci fıkrasının tadili hakkında Hariciye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 27 - VI - 1939 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte Encümenimize havale buyurulmakla keyfiyet 30 - XI - 1939 tarihli Encümen toplantısında tedkik edilmiş ve aynen kabul edilmiş kanun lâyihası havalesi veçhile Nafia encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe sunulmuştur.

Bu kere Nafia encümeninin Yüksek Reislikten Encümenimize havale buyurulan mazbatası üzerine mesele yeniden tedkik edildi.

Türkiye Cumhuriyeti ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri İttihadı Hükümetleri arasında iki tarafın yekdiğeri memalikinde bulundurdukları konsoloslardan bazılarının ilgası üzerine gayri kabili tatbik bir hale gelen 1922 tarihli anlaşmanın yeni vaziyetin icablarına uygun bir surette tadiline zaruret hâsıl olmuştur.

Hariciye vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyeti kararile Yüksek Meclisin tasvibine arzolunan kanun lâyihası ile bu maksadın teğmini mümkün olduğu gibi Nafia encümeninin mütalesası veçhile eski anlaşmanın bir maddesini

tadil eden bir kanun lâyihası yerine son defa imzalanmış ve tadilâtı ihtiva eden mukavelenin ve merbutu protokolün tasdikını mutazammın bir kanun lâyihası ile de matlubun istihsalı kabildir.

Ancak Nafia encümeninin Hariciyeden verilen mütemmin izahat üzerine 9 Temmuz 1922 tarihli mukavelenin taraflarını tesbit etmek üzere kanun lâyihasının başlığında yapmış olduğu tadilât vaziyetin icabına uygun olduğundan ve yukarıda arz edildiği veçhile yeniden imzalanmış mukavele ile merbutu protokolün tasdikını mutazammın bir kanun lâyihası ile de maksadın istihsalı mümkün bulunduğundan Encümenimiz Nafia encümeninin noktaî nazarıma iltihak etmiştir.

Nafia encümenince hazırlanan kanun lâyihası aynen kabul edilerek Yüksek Reisliğe sunuldu.

Hariciye E. Reisi	M. M.	Kâtib
Erzincan	Konya	İstanbul
S. Arkan	M. Göker	A. Ş. Esmer
Antalya	Diyarbakır	Diyarbakır
Dr. C. Tunca	Zeki M. Alsan	Dr. İ. Tali
		Öngören
Erzurum	İzmir	Kars
P. Demirhan	Halil Mentеше	G. Muhittin Akçüz
Tekirdağ		Tokad
Yahya Kemal Beyatlı		N. Poroy

HÜKUMETİN TEKLİFİ

Türkiye Cumhuriyeti ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri İttihadı arasında münakid demiryollar mukavelenamesinin 21 nci maddesinin 2 nci fıkrasının tadiline dair kanun lâyhası

MADDE 1 — Türkiye ile Sovyet Rusya arasında 9 temmuz 1922 tarihinde akdolan demiryollar mukavelenamesinin 21 nci maddesinin 2 nci fıkrası şu şekilde tadil edilmiştir:

«Demiryolu ve posta memurlarının Türkiye ve Sovyet hududlarından geçmelerine aid usul ve nizam, Türkiye ve Kafkasya demiryolları arasında irtibat işlerine aid olarak yapılmış olan anlaşma ile tayin edilmiştir».

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

27 - VI - 1939

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
Dr. R. Soydam		N. Tınaz
Da. V.	Ha. V.	Mal. V.
Hayk. Öztrak	S. Saracoğlu	F. Ağralı
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
Yücel	A. F. Cebesoy	H. Çakır
S. İ. M. V.	G. İ. V. ve Ad. V. V.	
Dr. H. Alataş	R. Karadeniz	
Zr. V.	Mü. V.	Ti. V.
Muhlis Erkmen	A. Çetinkaya	C. Erçin

NAFİA ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Türkiye Hükümeti ile Rusya Sosyalist Federatif Şûralar Cumhuriyeti Hükümeti ve Ermenistan Azerbaycan ve Gürcistan Sosyalist Sovyet Cumhuriyetleri Hükümetleri arasında 9 temmuz 1922 tarihinde Tifliste akid ve imza olunan demiryollar mukavelenamesinin tasdiki hakkındaki 612 numaralı kanuna ek kanun lâyhası

MADDE 1 — Türkiye Hükümeti ile Rusya Sosyalist Federatif Şûralar Cumhuriyeti Hükümeti ve Ermenistan, Azerbaycan ve Gürcistan Sosyalist Sovyet Cumhuriyetleri Hükümetleri arasında 9 temmuz 1922 tarihinde Tifliste akid ve imza olunan demiryollar mukavelenamesinin 21 nci maddesini tadil etmek üzere Türkiye Cumhuriyeti ile Sosyalist Sovyet Cumhuriyetleri ittihadı Hükümeti arasında 5 haziran 1939 tarihinde Ankarada İmza edilen Anlaşma ve protokol kabul ve tasdik edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

M U K A V E L E N A M E

Türkiye Reisiümhuru ve Sovyetik Sosyalist Cümhuriyetleri İttihadı Yüksek Şûrası Riyaset Divanı, bir taraftan Türkiye ile ve diğer taraftan Rusya Sosyalist Federatif Şûralar Cümhuriyeti ve Ermenistan, Azarbaycan, Gürcistan Sosyalist Sovyet Cümhuriyetleri arasında 9 temmuz 1922 tarihinde Tifliste akdolunan Demiryollar mukavelenamesinin 21 nei maddesini tadil etmeğe karar vermişler, ve bu babda murahhasları olarak :

Türkiye Reisiümhuru :

Hariciye vekili Şükrü Saracoğlu,

Sovyetik Sosyalist Cümhuriyetleri İttihadı Yüksek Şûrası Riyaset Divanı,

Ankarada Sovyet Büyük Elçisi Alexei Terentiev'i,

taayin buyurmuşlardır.

Bu murahhaslar, usul ve kaidesine muvafık buldukları salâhiyetnamelerini yekdiğerine tebliğden sonra, aşağıdaki hükümleri kararlaştırmışlardır :

Madde — 1

9 temmuz 1922 tarihli mukavelenamenin 21 nei maddesinin metni aşağıda olduğu veçhile tadil edilmiştir :

« Eşyanın idhalât ve ihracatı, bagajların teslimi, yolcuların hududdan müruru hususâtında Tarafeyni Akideynden her biri kendi toprağında carî idarî, sıhhi nizamât ve gümrük nizamâtını hizmet dolayısıyla seyahat eden eşhası dahi istisna etmemek üzere tatbik eder.

Demiryolu ve posta memurlarının Türkiye ve Sovyet hududlarından geçmelerine aid usul ve nizamât, Türkiye ve Kafkasya demiryolları arasında irtibat işlerine aid olarak yapılmış olan anlaşma ile taayin edilmiştir.»

Madde — 2

İşbu mukavelename tasdik edilecek ve tasdiknamelerin teatisi mümkün olduğu kadar kısa bir müddet zarfında Moskovada yapılacaktır.

Madde — 3

İşbu mukavelename, 9 temmuz 1922 tarihli mukavelenamenin mevkii meriyette kaldığı müddetçe muteber olacaktır.

Tasdikanlımekal, murahhaslar işbu mukavelenameyi imzalamışlar ve mühürleriyle taatim etmişlerdir.

Beş haziran 1939 tarihinde Ankarada, iki nüsha, fransızca olarak tanzim olunmuştur.

Ş. Saracoğlu

A. Terentiev

P R O T O K O L

Aşağıda vazülimzalar, mütekebil Hükûmetleri tarafından usulüne tevfiikan salâhiyettar kılınarak aşağıdaki hususatı kararlaştırmışlardır :

Tifliste 9 temmuz 1922 tarihinde akdedilmiş olan Şimendifer mukavelenamesinin 21 nei maddesinin tadiline dair bu günkü tarihle imza olunan Mukavelename, bu günkü tarihten itibaren muvakkaten meriyete girecektir.

Yukarıda mevzubahs Mukavelename, tasdiknamelerin teatisi tarihinden sonra katği bir surette mevkii meriyete girecektir.

Beş haziran bin dokuz yüz otuz dokuz tarihinde Ankarada, iki nüsha, fransızca olarak tanzim olunmuştur.

Ş. Saracoğlu

A. Terentiev